

Symposium

Učitel v mateřské škole – potřeba vysokoškolského vzdělání v rychle se měnících podmínkách světa

Sborník vědeckých příspěvků

Karin Fodorová
Kornelia Solich
Kamil Szypuła (eds.)

Symposium

Učitel v mateřské škole – potřeba vysokoškolského vzdělání v rychle se měnících podmínkách světa

Sborník vědeckých příspěvků

Karin Fodorová
Kornelia Solich
Kamil Szypuła (eds.)

Termín konání: 3.12.2025

Místo konání: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, Ostrava

Instituce participující na pořádání konference:

Mezinárodní vědecký výbor konference:

prof. Mgr. Daniel Jandačka, Ph.D. – Ostravská univerzita
Mgr. Ondřej Šimík, Ph.D. – Ostravská univerzita
doc. PaedDr. Radmila Burkovičová, Ph.D. – Ostravská univerzita
PhDr. Bc. Karin Fodorová, Ph.D. – Ostravská univerzita
Mgr. Simona Hendrychová, Ph.D. – Ostravská univerzita
PhDr. Jan Svoboda – Ostravská univerzita
doc. PhDr. Barbora Loudová Stralczyńska, Ph.D. – Univerzita Karlova
PhDr. Pavlína Částková, Ph.D. – Univerzita Palackého v Olomouci
PaedDr. Vladimíra Hornáčková, Ph.D. – Univerzita Hradec Králové
Mgr. Jiřina Budíková – Česká školní inspekce
Mgr. Ivana Rádová – Česká školní inspekce
Bc. Alena Žáková – Česká školní inspekce
PaedDr. Jana Navrátilová – zástupkyně mateřských škol
Mgr. Sandra Navrátilová – zástupkyně mateřských škol
PhDr. Dana Schönová – zástupkyně mateřských škol
Kateřina Sovadníková – zástupkyně mateřských škol
prof. doc. Milena Lipnická, Ph.D. – Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
dr Beata Fedyn, prof. Uczelni – Akademia Nauk Stosowanych w Raciborzu
dr Ilona Gembaczyk, prof. Uczelni – Akademia Nauk Stosowanych w Raciborzu
dr Ludmiła Nowacka – Akademia Nauk Stosowanych w Raciborzu
dr Barbara Somerla – Akademia Nauk Stosowanych w Raciborzu
dr Kornelia Solich – Akademia Nauk Stosowanych w Raciborzu
Maria Szymanowska – Kuratorium Oświaty w Katowicach, delegatura w Rybniku

Garant konference:

PhDr. Bc. Karin Fodorová, PhD. Ostravská univerzita, CZ

Organizační výbor konference:

PhDr. Bc. Karin Fodorová, PhD. Ostravská univerzita, CZ
dr Kornelia Solich, Akademia Nauk Stosowanych w Raciborzu, PL
Kamil Szypuła, Akademia Nauk Stosowanych w Raciborzu, PL

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

1. vydání

Editori © Kamil Szypuła, Karin Fodorová, Kornelia Solich 2026
Recenzent: Mgr. Ružena Čiliaková, PhD.
© Fotografie: Mgr. Petra Pokorná, Ostravská Univerzita, 2026
© Ostravská Univerzita, 2026
ISBN 978-80-7599-529-2 (online ; pdf)
DOI 10.15452/978-80-7599-529-2.2026
Licence: CC BY-NC 4.0

OBSAH SBORNÍKU / CONTENT

REFLEXE VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ UČITELEK MATEŘSKÝCH ŠKOL V ČESKÉ REPUBLICE, SOUČASNÝ STAV A VÝZVY DO BUDOUCNA REFLECTION ON HIGHER EDUCATION OF KINDERGARTEN TEACHERS IN THE CZECH REPUBLIC, CURRENT STATUS AND FUTURE CHALLENGES Radmila Burkovičová	10
UČITEL V MATEŘSKÉ ŠKOLE JAKO ODBORNÁ PROFESE: POTŘEBA VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁNÍ V PROMĚŇUJÍCÍCH SE PODMÍNKÁCH PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ KINDERGARTEN TEACHER AS A PROFESSIONAL PROFESSION: THE NEED FOR HIGHER EDUCATION IN THE CHANGING CONDITIONS OF PRE-SCHOOL EDUCATION Dana Schönová	14
PROGRAMY VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ A CHARAKTERISTIKY PROFESNÍHO ROZVOJE UČITELŮ MATEŘSKÝCH ŠKOL V ČESKÉ REPUBLICE, VE SLOVENSKÉ REPUBLICE A V POLSKU Karin Fodorová, Milena Lipnická, Kornelia Solich	17
ODBORNOST SRDCEM I HLAVOU – PROČ MATEŘSKÁ ŠKOLA POTŘEBUJE VYSOKOŠKOLSKY VZDĚLANÉ UČITELKY PROFESSIONALISM OF THE HEART AND THE MIND – WHY KINDERGARTENS NEED UNIVERSITY-EDUCATED TEACHERS Jana Navrátilová	22
PŘÍNOS VYSOKOŠKOLSKY VZDĚLANÉ UČITELKY MŠ PRO KONTINUITU VZDĚLÁVACÍHO PROCESU MEZI MŠ A ZŠ THE CONTRIBUTION OF UNIVERSITY-EDUCATED PRESCHOOL TEACHERS TO CONTINUITY FROM EARLY CHILDHOOD EDUCATION TO PRIMARY EDUCATION Ondřej Šimik	25
NÁZEV Znaczenie inspiracji zawodowych przyszłych nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej dla wdrażania innowacji pedagogicznych Ludmiła Nowacka	35
MUZYCZNE KOMPETENCJE NAUCZYCIELI PRZEDSZKOLA A WSZECHSTRONNY ROZWÓJ DZIECKA MUSICAL COMPETENCES OF KINDERGARTEN TEACHERS AND THE COMPREHENSIVE DEVELOPMENT OF CHILDREN Anna Trzcionka-Wieczorek	39
PROMĚNY POTŘEB PROFESNÍ PODPORY STUDENTŮ STUDIJNÍHO OBORU UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY V PRŮBĚHU STUDIA: APLIKACE ODBORNÝCH ZNALOSTÍ BĚHEM PEDAGOGICKÉ PRAXE CHANGES IN THE NEEDS FOR PROFESSIONAL SUPPORT OF STUDENTS STUDYING TO BECOME PRESCHOOL TEACHERS DURING THEIR STUDIES: APPLICATION OF SPECIALIZED KNOWLEDGE DURING TEACHING PRACTICE Simona Hendrychová	43
ROLE UČITELE PŘI TVORBĚ PODPŮRNÉHO PROSTŘEDÍ V MŠ PRO ROZVOJ DĚTSKÉ TVOŘIVOSTI THE ROLE OF THE TEACHER IN CREATING A SUPPORTIVE ENVIRONMENT IN KINDERGARTEN FOR THE DEVELOPMENT OF CHILDREN'S CREATIVITY Pavlaína Částková	50
MALÉ POVINNOSTI, ALE VELKÝ VÝZNAM PRO DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU SMALL RESPONSIBILITIES, BIG IMPACT: HOUSEHOLD CHORES AS A PATHWAY TO AUTONOMY AND SELF-REGULATION IN EARLY CHILDHOOD Dominika Provázková Stolinská, Erdal Ozyurt	53
PRZYGOTOWANIE STUDENTÓW DO KREATYWNEJ REALIZACJI PROCESU EDUKACJI ZDROWOTNEJ W PRZEDSZKOLU PREPARING STUDENTS FOR CREATIVE IMPLEMENTATION OF THE HEALTH EDUCATION PROCESS IN KINDERGARTEN Beata Fedyn, Ilona Gembalczyk	56
HIGHER EDUCATION PROGRAMMES AND CHARACTERISTICS OF THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PRESCHOOL TEACHERS IN THE CZECH REPUBLIC, THE SLOVAK	59

REPUBLIC, AND POLAND

Karin Fodorová, Milena Lipnická, Kornelia Solich

THE CONTRIBUTION OF UNIVERSITY-EDUCATED PRESCHOOL TEACHERS TO CONTINUITY BETWEEN PRESCHOOL AND PRIMARY EDUCATION	64
---	----

Ondřej Šimik

RECENZNÝ POSUDOK NA VEDECKÝ ZBORNÍK	75
-------------------------------------	----

Mgr. Ružena Čiliaková, PhD.

PROGRAMY VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ A CHARAKTERISTIKY PROFESNÍHO ROZVOJE UČITELŮ MATEŘSKÝCH ŠKOL V ČESKÉ REPUBLICE, VE SLOVENSKÉ REPUBLICE A V POLSKU.

Fodorová Karin, Lipnická Milena, Solich Kornelie

Způsob prezentace příspěvku: prezenční přednáška

Východiska

Profesionalizace učitelství v oblasti předškolního vzdělávání představuje jedno z klíčových témat současné evropské vzdělávací politiky. Mezinárodní dokumenty dlouhodobě zdůrazňují, že kvalita předškolního vzdělávání je významně determinována kvalifikací a odborností pedagogických pracovníků (OECD, 2019; European Commission, 2023). Studie *Starting Strong II* potvrdila, že zaměstnanci, kteří dosáhli vyššího formálního vzdělání a specializovanějšího školení zaměřeného na rané vzdělávání a péči, byli schopni poskytovat dětem více podnětných, vřelých a podpůrných interakcí (OECD, 2016). I další výzkumy potvrzují, že vyšší úroveň formálního vzdělání učitelů koreluje s vyšší kvalitou pedagogických interakcí, schopností individualizace a efektivní podpory rozvoje dítěte (OECD, 2018).

V kontextu rychle se proměňujících společenských podmínek – digitalizace, migrace, inkluzivního vzdělávání, rostoucí diverzity dětské populace, proměn rodinných struktur i dalších nových hodnot a fenoménů vyžaduje inovace v rozvoji profesních kompetencí učitelů i ve vysokoškolské přípravě. Rada Evropské komise (2019, bod 24) v této souvislosti uvedla, že vyšší úroveň odborné přípravy učitelů pozitivně koreluje s celkovou kvalitou služeb, což se odráží v efektivní interakci mezi zaměstnanci a dětmi, lepších vzdělávacích výsledcích a pozitivním osobním rozvoji dětí. Rozvoj profesních kompetencí má proto reagovat na potřeby praxe a zároveň na aktuální poznatky vědy a výzkumu (Lynch, Švidraň Basarabová a Lipnická, 2024). Podle vzoru většiny evropských zemí a v souladu s evropskými prioritami by se v České republice a ve Slovenské republice měli zvýšit požadavky na vysokoškolskou kvalifikaci učitelů mateřských škol. Stále totiž mohou mít středoškolské odborní vzdělání. V Polsku už tato možno neexistuje, učitelé mateřských škol jsou vystudovaní magistři ve svém oboru. Vysokoškolská příprava v těchto zemích probíhá dle evropského směřování a také má své národní specifika.

Cíl

Cílem příspěvku bylo identifikovat programy vysokoškolského vzdělání a vybraná specifika profesního rozvoje učitelů mateřských škol v České republice, ve Slovenské republice a v Polsku.

Klíčová slova: učitel mateřské školy – vysokoškolské vzdělání – profesionalizace – profesní rozvoj – kariérní systém – komparativní analýza – Česká republika – Slovensko – Polsko

Metody

Příspěvek je založen na komparativní analýze k požadavku vysokoškolského vzdělání a k vysokoškolské přípravě učitelů mateřských škol v České republice, ve Slovenské republice a v Polsku. Vychází z analýzy legislativních dokumentů.

Výsledky

Tab. 1. Programy vysokoškolského vzdělávání učitelů mateřských škol

Stupně	SR	ČR	PL
<i>I. stupeň</i>	Předškolná a elementární pedagogika	Učitelství pro mateřské školy Speciální pedagogika	neexistuje
<i>II. stupeň</i>	Předškolná pedagogika	Předškolní pedagogika Učitelství pro mateřské školy	5leté jednotné studium Pedagogika předškolního a mladšího školního věku

<i>III. stupeň</i>	Předškolní a elementární pedagogika	Předškolní pedagogika	Za předpokladu, že absolvovali magisterské studium v oboru předškolní pedagogika
--------------------	-------------------------------------	-----------------------	--

Tab. 2. Vysoké školy připravující učitele mateřských škol

	SR	ČR	PL
<i>Počet VŠ</i>	7	14	126
<i>Akreditácia</i>	Na úrovni univerzity v súlade celoštátnymi štandardami Akreditačnej agentúry SR	Akreditace studijních programů Národním akreditačním úřadem pro vysoké školství (NAÚ) v souladu se zákonem o vysokých školách	Postupy hodnocení Polskou akreditační komisí (PKA)
<i>Druh VŠ</i>	Univerzitné štúdiá na verejných VŠ (1 cirkevná univerzita)	Verejné a soukromé vysoké školy – převážně univerzitního typu (pedagogické fakulty), dále neuniverzitní vysoké škol	Verejné a soukromé vysoké školy – akademické a odborné vysoké školy (univerzity, akademie, pedagogické vysoké školy)

Tab. 3. Specifika profesního rozvoje učitelů mateřských škol

	SR	ČR	PL
<i>Zákon</i>	č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch	č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících	Legislativní rámec dokumentů Karta Nauczyciela a Prawo oświatowe
<i>Terminologie</i>	Profesijný rozvoj	Další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP)	Doskonalenie zawodowe
<i>Formy dalšího vzdělávání v profesním rozvoji</i>	aktualizačné inovačné špecializačné, funkčné, rozširujúce vzdelávanie.	Akreditované kurzy MŠMT, semináře, webináře, odborné konference, studium k rozšíření kvalifikace, studium pro ředitele škol a samostudium.	Kurzy a odborná školení, interní školení WDN, metodická podpora, odborné konference a studia podyplomowe.
<i>Povinnost profesního rozvoje</i>	Áno, určuje ji zákon.	Povinnost je definována pouze obecně. Není stanoven	Učitel je povinen prokázat tuto aktivitu v hodnotícím procesu.

		minimální rozsah vzdělávání.	
<i>Vazba na kariérní systém</i>	Áno, spojenie so systémom príplatkov za profesijný rozvoj, s postupom na vyšší kariérny stupeň alebo pozíciu a vyššiu platovú triedu.	Kariérní řád neexistuje, což poskytuje školám vysokou míru autonomie, avšak vede k nerovnoměrnému naplňování profesních standardů.	Podmiňuje kariérní růst, kariérní struktura obsahuje kategorie přičemž postup je vázán na dokumentaci profesního rozvoje, praxe a vzdělávací aktivity.
<i>Kariérní pozice</i>	začínajúci učiteľ, samostatný učiteľ, učiteľ s prvou atestáciou učiteľ s druhou atestáciou		naučzyciel początkujący, mianowany a dyplomowany.
<i>Hlavní organizace dalšího vzdělávání učitelů</i>	Národný inštitút vzdelávania a mládeže, univerzity, akreditované inštitúcie a samotné školy.	Národní pedagogický institut, univerzity, akreditované agentury a samotné školy.	Institute - Ośrodki doskonalenia nauczycieli, univerzity a szkolni system interniego wzdelawani WDN.
<i>Kontrola profesního rozvoje učitelů</i>	Riaditeľ MŠ	Neobsahuje centrální bodový mechanismus evaluace.	Státní dohled s tradicí postgraduálního vzdělávání.

Analýza

Programy vysokoškolské přípravy učitelů mateřských škol

Česká republika

Příprava učitelů mateřských škol je v České republice realizována převážně na pedagogických fakultách veřejných vysokých škol v programu *Učitelství pro mateřské školy* (např. Univerzita Karlova, Masarykova univerzita, Univerzita Palackého v Olomouci, Ostravská univerzita aj.).

Slovensko

Na Slovensku se učitelé mateřských škol připravují převážně v bakalářském studiu předškolní a elementární pedagogiky. *Můžou získat i magisterské vzdělání v neučitelském – vědeckém studiu předškolní pedagogiky na státních univerzitách s akreditovanými programy.* Příprava probíhá na pedagogických fakultách veřejných univerzit (např. Univerzita Komenského v Bratislavě, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a jiné). V mateřských školách pracují také učitelé s doktorským stupněm vzdělání v programu předškolní a elementární pedagogiky.

Polsko

Polsko disponuje nejrozsáhlejší sítí univerzit a pedagogických škol (např. Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Jagielloński). Vysokoškolské vzdělání je zde jednotným standardem. Program studií učitelských zaměřených na pedagogiku předškolní a raně školní po roce 2019 je realizován pouze v rámci jednotných pětiletých magisterských studií (§ 8 ust. 1 pkt 9, § 39 ust. 1 oraz § 48 Dz.U. 2018 poz.

1668), které mohou být profilovány: celoživotní nebo praktický profil. Silná je tradice postgraduálních studií (studia podyplomowe), která podporuje další profesní specializaci.

Specifika profesního rozvoje učitelů mateřských škol

Česká republika má další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) legislativně zakotvené v zákoně č. 563/2004 Sb.), avšak bez kreditního systému a bez kariérního řádu. **Slovensko** má zákon č. 138/2019 Z. z., který definuje profesní rozvoj a čtyřstupňový kariérní systém (začínající pedagog, samostatný pedagog, pedagog s první a druhou atestací). **Polsko** má profesní růst pevně svázaný s kariérními kategoriemi (początkujący, mianowany, dyplomowany) a s povinností dalšího vzdělávání. Slovenský model je nejvíce strukturovaný, polský kombinuje státní dohled a tradici postgraduálního studia, český systém je nejvíce flexibilní, avšak méně systematický.

Závěr

Cílem příspěvku bylo identifikovat programy vysokoškolského vzdělávání a vybraná specifika profesního rozvoje učitelů mateřských škol v České republice, ve Slovenské republice a v Polsku. Komparativní analýza ukázala, že proces profesionalizace předškolního vzdělávání v evropském prostoru jednoznačně směřuje k vysokoškolskému standardu jako minimálnímu kvalifikačnímu rámci.

Zatímco Polsko již implementovalo jednotný magisterský model přípravy učitelů mateřských škol a Slovenská republika legislativně zakotvila vysokoškolskou kvalifikaci jako základní standard, Česká republika setrvává v pluralitním systému kvalifikačních cest. Tato pluralita, ač historicky podmíněná, vytváří nerovnoměrnost v profesních kompetencích a oslabuje koncepční uchopení profesní identity učitele mateřské školy jako plně akademické profese.

Zjištění jsou v souladu s mezinárodními výzkumy (OECD, 2016; 2018; European Commission, 2023), které opakovaně potvrzují korelaci mezi úrovní formální kvalifikace a kvalitou pedagogických interakcí, schopností individualizace, reflexe praxe a implementace inovací. V podmínkách současné společnosti charakterizované digitalizací, inkluzí, migračními procesy a rostoucí diverzitou dětské populace nelze profesní přípravu redukovat na osvojení praktických dovedností. Vyžaduje systematickou akademickou přípravu založenou na výzkumném poznání, kritické reflexi a schopnosti adaptace na dynamické změny vzdělávací reality.

Komparace zároveň potvrzuje, že vysokoškolská příprava může mít různé národní podoby, avšak společným jmenovatelem je její akademický charakter a vazba na vědecké poznání. V tomto kontextu se sjednocení kvalifikačního standardu na úroveň vysokoškolského vzdělání jeví nikoli jako administrativní úprava, ale jako strukturální podmínka další profesionalizace oboru.

Profesionalizace učitelství mateřských škol tak představuje klíčový faktor kvality raného vzdělávání, jeho stability i společenské prestiže v evropském kontextu.

Literatura:

- European Commission. (2023). *Key data on early childhood education and care in Europe*. Publications Office of the European Union.
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2019). *Eurydice Brief: Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe*. Publications office of the European Union.
- Freidson, E. (2001). *Professionalism: The third logic*. University of Chicago Press.
- Lipnická, M., Fodorová, K., & Solich, K. (2025). *Učitel v mateřské škole – potřeba vysokoškolského vzdělání v rychle se měnících podmínkách světa* [Conference presentation].
- Lynch, Z., Švidraň Basarabová, B. & Lipnická, M. (2024). *Európske priority vo vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve. Odrasť v slovenských podmienkach*. Belianum.

- OECD. (2016). *Starting Strong II: Early Childhood Education and Care*. OECD Publishing.
- OECD. (2018). *Engaging young children: Lessons from research about quality in early childhood education and care*. OECD Publishing.
- OECD. (2019). *TALIS 2018 results (Volume I): Teachers and school leaders as lifelong learners*. OECD Publishing.
- OECD. (2019). *Providing quality early childhood education and care: Results from the Starting Strong Survey 2018*. OECD Publishing.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, Dz.U. 2019 poz. 1450.
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Dz.U. 2018 poz. 1668 (z późn. zm.).
- Zákon č. 138/2019 Z. z., o pedagogických a odborných zamestnancoch.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

Kontakt:

karin.fodorova@osu.cz;
milena.lipnicka@umb.sk;
kornelia.solich@akademiarac.edu.pl;